

the stone extraction was done altogether superficialy. The quarriers of that time, with their unefficient tools, could not go deep into flat and horizontal stone beds. The wedge and the very pointy and hard tools were unknown yet. Only the easily detached pieces were picked-up, where found. The variation of properties of the Acropolis monumental calcareous stones favours this point of view.

The origin of another, somewhat different in hardness and appearance material, classed between soft stone and marble, has been established as Hymettian by previous investigators. It is the one found in the northern krepis of Hecatomedon, the Kara limestone as erroneously known. The Karea Cloister is the place where such stone was mainly quarried, and even the ancient quarry by Kara (an old turkish farm) belongs to the Cloister's estate. Three beds of Karea limestone were exploited, namely the one on which the Cloister was afterwards built, another north-west near Hag. Stylianou, still in operation and the mentioned so-called Kara, south-west from Karea at a distance of about 2,5 kilm. This discussion concerns the determination of the place and boundaries of the ancient township (Demos) of Agryle, having been proved that the Karea stone is the Agrylicos lithos of the athenians. The author considers the Agryle demos extended from Karea to Ardettos, the upper Agryle by Karea.

The study of the remains of the Agrylian stone quarries shows progress in the quarrying methods, the use of wedge and generally the marble extracting tools and ways.

ΥΓΙΕΙΝΗ.—Τὸ πρόβλημα τῆς θνητιμότητος ἐν Ἑλλάδι*, ὑπὸ **Βασ. Γ. Βαλαώρα**. Ἀνεκοινώθη ὑπὸ τοῦ κ. Γ. Ἰωακείμογλου.

Πολλάκις μέχρι σήμερον διεπιστώθη ὅτι ἡ γενικὴ θνητιμότης τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Ἑλλάδος εἶναι ὑψηλὴ καὶ ὅτι ὀπὸ τῆς ἀπόψεως ταύτης ἡ χώρα ἡμῶν εὑρίσκεται εἰς λίαν μειονεκτικὴν θέσιν μεταξὺ τῶν εὐρωπαϊκῶν καὶ γενικῶς τῶν χωρῶν τῆς λευκῆς φυλῆς. Σπανίως ἐν τούτοις ἡ ἐπὶ τῆς θνητιμότητος ἔρευνα προωθήθη εἰς λεπτομερεστέραν ἀνάλυσιν εἰς τρόπον, ὥστε νὰ φέρῃ εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τὰ πλέον ἐπείγοντα προβλήματα καὶ δυνηθῇ οὕτω νὰ ἐπηρεάσῃ ἐπωφελῶς τὸν ἀγῶνα τοῦ κράτους διὰ τὴν ἐξασφάλισιν τῆς ὑγείας εἰς τοὺς κατοίκους αὐτοῦ.

Εἶναι γνωστὸν ὅτι ὁ ἀπόλυτος ἀριθμὸς τῶν ἐν τινι χώρᾳ ἐπισυμβαίνοντων κατ' ἔτος θανάτων, ὡς ἐπίσης καὶ ὁ εἰς ἐκάστην χιλιάδα κατοίκων αὐτοῦ ἀντιστοιχῶν ἀριθμὸς θανάτων (γενικὴ θνητιμότης), δὲν ἐκφράζει πιστῶς τὴν ἐπὶ τοῦ πληθυσμοῦ τούτου πραγματικὴν ἔντασιν τῆς θνητιμότητος. Διότι ὅλοι οἱ ἀνθρώποι δὲν εῖναι

* V. G. VALAORAS.—Le problème de la mortalité en Grèce.

ἔξ նσου ἔκτεθειμένοι εἰς τὸν θάνατον, καὶ ἡ πιθανότης τοῦ ν' ἀποθάνῃ ἀτομόν τι ἐντὸς τοῦ τρέχοντος π.χ. ἔτους, κυμαίνεται εὐρέως ἀναλόγως τῆς ἡλικίας, τοῦ φύλου, τοῦ ἐπαγγέλματος, τῆς ἐποχῆς καὶ τῆς γενικῆς ὑγειονομικῆς καταστάσεως εἰς ἣν εὑρίσκεται ἐνάστοτε ἡ περὶ αὐτὸν κοινωνία.

*Η γενικὴ θητημότης εἰς 20 εὐρωπαϊκὰς χώρας κατὰ τὴν πενταετίαν 1931-35

(An. Statistique S. d. N.)

Ρουμανία	20.6	Αὐστρία	13.5
Γιουγκοσλανία	18.2	Φινλανδία	13.4
Πορτογαλία	17.0	Βέλγιον..	12.9
Ἐλλὰς	16.5	Ἄγγλια	12.2
Ισπανία	16.2	Ἐλβετία	11.8
Ούγγαρια	15.8	Σουηδία	11.6
Γαλλία	15.7	Γερμανία	11.2
Βουλγαρία	15.5	Δανία	10.9
Πολωνία	14.6	Νορβηγία	10.4
Ιταλία	14.0	Όλλανδία	8.9

Τὸ καλύτερον μέτρον θητημότητος δίδεται ὡς γνωστὸν διὰ τῶν καλουμένων πινάκων ἐπιβιώσεως καὶ τοῦ ἐκ τούτων ὑπολογιζομένου προσδοκίμου ἐπιβιώσεως εἰς ἐνάστητην ἡλικίαν. Ἀλλὰ καὶ τούτου ἡ ἀξία περιορίζεται ἀναλόγως τῆς ἐπαρκείας ἢ μὴ τῆς συλλογῆς τῶν πρώτων καὶ ἀκατεργάστων στοιχείων τῆς θητημότητος, τουτέστι τῆς πλήρους ἢ μὴ καταγραφῆς τοῦ πληθυσμοῦ ἀφ' ἐνός, καὶ τῶν καθ' ἐκαστον ἔτος ἐπισυμβαινόντων μεταξὺ αὐτοῦ θανάτων ἀφ' ἔτέρου.

Διὰ τὴν χώραν ἡμῶν πολλάκις ἐλέχθη ὅτι ἡν ὑπάρχουσι βάσιμοι ἀμφιβολίαι σχετικῶς μὲ τὴν ἀκρίβειαν τῆς τελευταίας ἀπογραφῆς τοῦ πληθυσμοῦ (1928), ἀπὸ τὴν ὁποίαν ὑπολογίζεται ὅτι διέφυγον περὶ τὰς 300.000 ἀτομα ἢ τὰ 5% τοῦ ὅλου πληθυσμοῦ, διὰ τὴν καταγραφὴν τούναντίον τοῦ ἀριθμοῦ τῶν θανάτων ἐκφράζεται ἡ εἰκασία ὅτι αὕτη διενεργεῖται πλήρως καὶ ἀνεπιλήπτως. Διότι θεωρεῖται ὡς ἀπίθανος ἡ διαφυγὴ τῆς δηλώσεως θανάτου τινός, ἐφ' ὅσον, συμφώνως τῇ ὑπαρχούσῃ νομοθεσίᾳ, οὐδεὶς ἐνταφιασμὸς δύναται νὰ γίνῃ ἢν μὴ προηγουμένως προσαχθῇ ἡ δήλωσις τοῦ οἰκείου ληξιάρχου, βεβαιοῦντος ὅτι ὁ θάνατος κατεγράφη εἰς τὰ ληξιαρχικὰ αὐτοῦ βιβλία. Ἐν τούτοις ἀπὸ τὴν κατωτέρῳ σύγκρισιν (πίναξ I), εἰς τὴν ὁποίαν δίδεται ἡ κατὰ φύλον καὶ ἡλικίαν θητημότητης 15 τῶν κυριωτέρων εὐρωπαϊκῶν χωρῶν, ἐξάγεται ὅτι καὶ ἡ καταγραφὴ τῶν θανάτων παρ' ἡμῖν δὲν παρουσιάζει, τούλαχιστον κατὰ τὰ προηγούμενα ἔτη, τὸν βαθμὸν τῆς ἐντελοῦς πληρότητος, ἀλλ' ὅτι τούναντίον ἐνέχει ἐμφανεῖς ἐλλειψεις, ιδίᾳ εἰς τὴν ὑπαιθρον χώραν καὶ τὴν βρεφικὴν ἡλικίαν.

ΠΙΝΑΞ I. Εἰδικὴ καθ' ἡμένιαν θηταικήν ἀρχέων (θάνατοι ἐπὶ 1000 ζώντων τῆς ἡλικίας) εἰς τὸν χριστιανικόν κώρος,
1930-1932, ἐκ τοῦ Annuaire Statistique de la Société des Nations 1930-1937.

Βρεφικὴ ἡλικία	Νηπιακὴ ἡλικία	Παιδικὴ ἡλικία	Ἐφηβικὴ ἡλικία	"Ωριμος ἡλικία	Προγενετικὴ ἡλικία	Γεροντικὴ ἡλικία
(0 - 1 ἑτῶν)	(1 - 4 ἑτῶν)	(5 - 14 ἑτῶν)	(15 - 24 ἑτῶν)	(25 - 44 ἑτῶν)	(45 - 64 ἑτῶν)	(65 ἑτῶν καὶ ἀνω)
Οὐγγαρία	179,7	'Ελλὰς	32,4	'Ελλὰς	4,7	Βουλγαρία
Βουλγαρία	157,9	Βουλγαρία	30,1	Βουλγαρία	4,6	'Ελλὰς
Πορτογαλία	151,3	Πορτογαλ.	23,7	'Ισπανία	3,4	Ούγγαρία
'Ισπανία	124,6	'Ισπανία	23,5	Ούγγαρία	3,2	'Ισπανία
'Ιταλία	115,9	'Ιταλία	16,7	Γαλλία	3,1	Πορτογαλία
Γερμανία	115,6	Ούγγαρία	15,9	Πορτογαλία	2,6	Γαλλία
'Ελλὰς	101,1	Βέλγιον	7,7	'Ιταλία	2,4	Νορβηγία
Βέλγιον	98,4	Γερμανία	7,5	Βέλγιον	2,0	Γερμανία
Δανία	87,3	'Αγγλία	7,5	'Αγγλία	1,9	'Ιταλία
Γαλλία	85,8	Γαλλία	7,0	'Γερμανία	1,6	Βέλγιον
'Αγγλία	72,2	'Ολλανδία	5,3	Νορβηγία	1,6	Συνδία
Σουηδία	61,0	'Ελβετία	4,7	Σουηδία	1,6	'Ελβετία
'Ελβετία	55,9	Δανία	4,2	'Ελβετία	1,6	'Αγγλία
'Ολλανδία	55,0	Σουηδία	4,1	'Ολλανδία	1,4	Δανία
Νορβηγία	51,9	Νορβηγία	3,8	Δανία	1,2	'Ολλανδία

Εἰς τὴν ὡς ἄνω σύγκρισιν τῆς καθ' ἡλικίαν εἰδικῆς θητικού μετρήσεως τῶν ἀρρένων, (διὰ τοὺς θήλεις ἢ διάταξις τῶν χωρῶν παραμένει περίπου ὡς ἡ ἀνωτέρω), παρατηρεῖται ὅτι ἐνῷ καθ' ὀλόκληρον τὴν πρώτην περίοδον τῆς ζωῆς, ἀπὸ τοῦ 2^{ου} μέχρι τοῦ 45^{ου} ἔτους τῆς ἡλικίας, ἡ Ἑλλάς, πλὴν μιᾶς ἐξαιρέσεως, ἔχει τὴν ὑψίστην θητικότητα μεταξὺ τῶν 15 συγκρινομένων χωρῶν, ἀντιθέτως κατὰ τὸ πρῶτον ἔτος τῆς ζωῆς, ἡ θητικότης τῆς χώρας ἡμῶν εὑρίσκεται ἀπροσδοκήτως μικρὸν καὶ εἰς τὸ μέσον περίπου τῆς κατανομῆς. Εἶναι ἐν τούτοις φανερὸν ὅτι ἡ θέσις τῶν διαφόρων χωρῶν ἐν τῷ πίνακι ἐξαρτᾶται μεγάλως ἐκ τοῦ βαθμοῦ τῆς παρ' αὐταῖς ὑγειονομικῆς ὁργανώσεως καὶ ὅτι κῷραι μὲ καμηλὸν ὑγειονομικὸν ἐπίπεδον, ὡς ἡ Βουλγαρία, ἡ Ουγγαρία καὶ ἡ Πορτογαλία, καταλαμβάνουσι τὰς πρώτας θέσεις τοῦ πίνακος καθ' ὅλην τὴν περίοδον τῆς ζωῆς, ἀπὸ τῆς γεννήσεως μέχρι τῆς προγεροντικῆς ἡλικίας. Ἀντιθέτως αἱ μᾶλλον ἐξειλιγμέναι ἀπὸ τῆς ἀπόψεως ταύτης χώραι, ὡς ἡ Ἀγγλία, αἱ Σκανδιναվικαὶ κῷραι καὶ ἡ Ὀλλανδία, εὑρίσκονται εἰς τὸ τέλος τοῦ πίνακος, διότι ἀκριβῶς, κάρις εἰς τὴν ἐφαρμογὴν τῶν συγχρόνων ὑγειονομικῶν μεθόδων, ἐπέτυχον αὕται σημαντικὴν μείωσιν τῆς θητικότητος κατὰ τὴν μικρὰν καὶ τὴν ὥριμον ἡλικίαν τοῦ ἀνθρώπου.

Είναι συνεπώς παραδόξον τὸ εύρημα τῆς χαμηλῆς σχετικῶς θυγησιμότητος τῶν βρεφῶν ἐν Ἑλλάδι καὶ ἡ θέσις αὐτῆς ὡς ἐβδόμης εἰς τὴν σειρὰν εἶναι μᾶλλον ἀπίθανος. Διότι εἶναι δύσκολον νὰ παραδεχθῶμεν ὅτι ἡ Ἑλλὰς ἔχει μικροτέραν θυγησιμότητα βρεφῶν ἀπὸ τὴν Γερμανίαν καὶ τὴν Ἰταλίαν καὶ ὅμοιαν περίπου πρὸς τὴν τοῦ Βελγίου, καθ' ὃν χρόνον αἱ εὐρισκόμεναι εἰς ἀντίστοιχον πρὸς τὴν Ἑλλάδα ὑγειονομικὸν ἐπίπεδον κχώραι, ὡς ἡ Βουλγαρία, ἡ Πορτογαλία καὶ ἡ Ούγγαρια, εὑρίσκονται καὶ κατὰ τὴν βρεφικὴν ἡλικίαν εἰς τὰς πρώτας γραμμὰς τοῦ πίνακος. Είναι συνεπῶς λογικὸν νὰ ὑποθέσωμεν ὅτι, ὅπως εἰς τὰς ἐπομένας ἡλικίας, ἡ θέσις τῆς Ἑλλάδος εἰς τὴν στήλην τῆς θυγησιμότητος τῶν βρεφῶν εὑρίσκεται ὑψηλότερον καὶ ὅτι ἡ ἐνταῦθα παρατηρουμένη χαμηλὴ θυγησιμότης τῶν βρεφῶν ὀφείλεται πιθανώτατα εἰς ἀνεπαρκῆ καταγραφὴν τῶν θανάτων τῆς ἡλικίας ταύτης.

Η ΒΡΕΦΙΚΗ ΘΝΗΣΙΜΟΤΗΣ.

Ἡ σημειωθεῖσα κατὰ τὴν πενταετίαν 1931 - 35 βρεφική θυησιμότης, (θάνατοι βρεφῶν ἡλικίας κάτω του ἑνὸς ἔτους ἐπὶ 1000 γεννηθέντων ζώντων), εἰς τὰς διαφόρους εύρωπαίκας χώρας ἔχει ὡς ἀκολούθως:

⁴Η βρεφική θυησιμότης είς 20 εύρωπαικάς χώρας 1931-35

(An. Statistique S. d. N.).

Ρουμανία	...	183	Γιουγκοσλαβία	...	154
Ούγγαρια	...	157	Βουλγαρία	...	147

Πορτογαλία	146	Γερμανία	75
Πολωνία	136	Γαλλία	73
Τσεχοσλοβακία	130	Δανία	71
Έλλας	122	Αγγλία	65
Ισπανία	113	Σουηδία	50
Ιταλία	105	Ελβετία	48
Αύστρια	99	Ολλανδία	45
Βέλγιον	82	Νορβηγία	44

Εις τὴν ἀνω κατάτοξιν τῶν χωρῶν τῆς Εὐρώπης, ὅσον ἀφορᾷ τὸ μέγεθος τοῦ δείκτου τῆς βρεφικῆς θνητιμότητος, ἡ Έλλάς εὑρίσκεται εἰς τὴν ὀγδόην θέσιν, μὲ θνητιμότητα 122, ἔναντι 183 τῆς Ρουμανίας, 154 τῆς Γιουγκοσλαβίας καὶ 147 τῆς Βουλγαρίας. Ἡ ἀπροσδοκήτως εὐνοϊκὴ διὰ τὴν Έλλάδα θέσις αὕτη καθὼς καὶ τὸ μέγεθος τῆς διαφορᾶς μεταξὺ αὐτῆς καὶ τῶν ἄλλων βαλκανικῶν χωρῶν ἐμβάλλει καὶ πάλιν τὴν ὑποψίαν περὶ ἐλλιποῦς καταγραφῆς τοῦ ἀριθμοῦ τῶν θανάτων τῆς βρεφικῆς ήλικίας παρ' ἡμῖν. Πρὸς ἀπόδειξιν τούτου παραχθέτομεν εἰς τὸν πίνακα II

ΠΙΝΑΚΑΣ ΙΙ. Ἡ βρεφικὴ θνητιμότης ἐν Έλλάδι
(θάνατοι κάτω τοῦ ἔτους ἐπὶ 1000 γεννηθέντων ζώντων). 1921-37.

Ἐτος	Παρατηρητικά				Καθ' ὑπελεγισμὸν	
	Κράτος	Υπαίθρος	Πόλεις	Υπαίθρος	Θάνατοι	Κράτος
					κάτω ἔτους	
	1	2	3	4	5	6
1921	68,1	—	—	—	—	216*
1922	82,3	—	—	—	—	208*
1923	91,6	—	—	—	—	200*
1924	97,5	—	—	—	—	193*
1925	90,1	—	—	—	—	186*
1926	75,2	—	—	—	—	179*
1927	100,5	72,7	166,8	175	30.466	172
1928	93,7	66,8	159,4	167	31.184	165
1929	110,8	86,8	168,7	177	31.751	176
1930	99,7	84,7	134,7	141	27.775	139
1931	133,8	128,8	147,1	154	30.306	152
1932	128,7	121,7	147,2	155	28.359	153
1933	122,7	122,2	124,1	130	24.346	128
1934	111,7	106,4	127,4	134	27.650	132
1935	112,8	110,0	120,7	127	24.135	125
1936	114,2	113,8	115,2	121	23.102	119
1937	122,2	122,4	121,6	128	23.223	126

* Έκ τῆς λογαριθμικῆς καμπύλης : λογ. $\psi = 2,23679 - 0,01621 \cdot \chi$.

τὴν ἀπὸ τοῦ 1921 παρατηρηθεῖσαν παρ' ἡμῖν βρεφικὴν θνησιμότητα, ἀναλελυμένην, ὅπου τοῦτο εἶναι δυνατόν, εἰς τὴν ὑπαιθρὸν καὶ τὰς πόλεις.

Ἐκ τοῦ πίνακος τούτου καθίσταται ἐμφανὲς ὅτι ἡ πρὸ τοῦ 1930 παρατηρηθεῖσα βρεφικὴ θνησιμότης ἐν Ἑλλάδι δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἀνταποκρίνηται πρὸς τὴν πραγματικότητα, διότι ἀφ' ἐνὸς μὲν ὑστερεῖ μεγάλως ἔκείνης ἥν θὰ ἀνέμενε τις ὡς ἐκ τῆς θέσεως εἰς ἥν εὑρίσκεται ἡ χώρα ἡμῶν ἀπὸ ἀπόψεως ὑγειονομικῆς ὀργανώσεως, ἀφ' ἑτέρου δὲ παρουσιάζει ἀνισοῦσαν ἐξέλιξιν μὲ τὴν πάροδον τοῦ χρόνου, ὅπερ εἶναι ἀντίθετον πρὸς τὰ εἰς ἄλλας χώρας συμβαίνοντα. Ἀναλύοντες εἶτα τὴν βρεφικὴν θνησιμότητα κατὰ πόλεις καὶ ὑπαιθρὸν, βλέπομεν ὅτι ἡ ἀνωμαλία ὀφείλεται ἐξ ὀλοκλήρου σχεδὸν εἰς τὴν δευτέραν, καθ' ὅσον μόνον εἰς τὴν ὑπαιθρὸν, αἱ παρατηρηθεῖσαι τιμαὶ εἶναι ἀπιθάνως μικραὶ καὶ παρουσιάζουσι ἀνισοῦσαν φοράν. Τούναντίον εἰς τὰς πόλεις ἐπικρατεῖ ἀρκετὰ ὑψηλὴ καὶ σύμφωνος πρὸς τὴν πραγματικότητα βρεφικὴ θνησιμότης, ἡ δ' ἐξέλιξις αὐτῆς μὲ τὴν πάροδον τοῦ χρόνου εἶναι σαφῶς κατιούσα καὶ σύμφωνος πρὸς τὴν σὺν τῷ χρόνῳ ἐπιτυγχανομένην βελτίωσιν τῶν ὅρων τῆς ὑγειείνης ἐν αὐταῖς. Ἐκ τούτων καταφαίνεται ὅτι εἰς τὴν ὑπαιθρὸν χώραν αἱ δηλώσεις τῶν θανάτων τῶν βρεφῶν ἐγίνοντο κατ' ἀρχὰς μὲν λίαν ἀτελῶς, βραδύτερον δὲ πληρέστερον, ὡς διαφαίνεται ἐκ τῆς μὲ τὴν πάροδον τῶν ἐτῶν αὐξήσεως τοῦ ἀριθμοῦ τῶν δηλουμένων θανάτων.

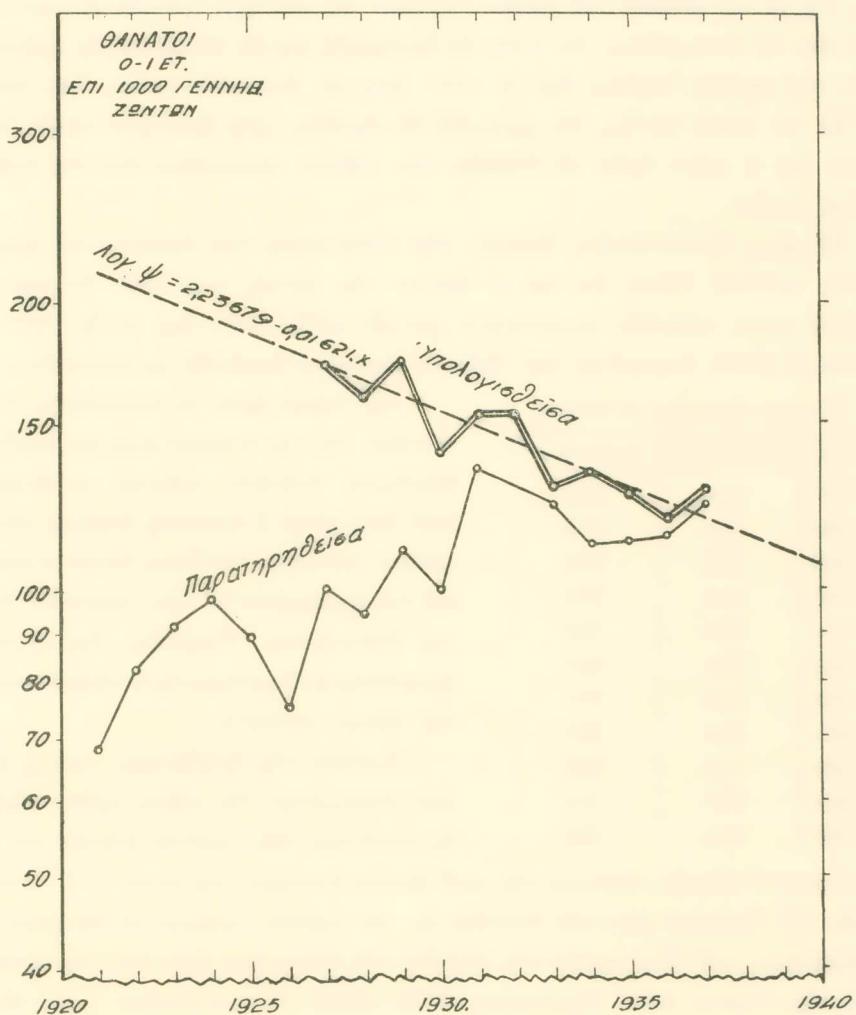
Ἡ ἀνεπάρκεια τῆς καταγραφῆς τῶν θανάτων τῶν βρεφῶν εἰς τὴν ὑπαιθρὸν συνεχίζεται πιθανῶς καὶ μετὰ τὸ 1931, διότι ἡ βρεφικὴ θνησιμότης αὐτῆς παραμένει σταθερῶς κατωτέρα τῆς τῶν πόλεων, ἐνῷ εἶναι γνωστὸν ὅτι κατὰ τὰς τελευταῖς δεκαετίας, συνεπείᾳ τῆς μείζονος ἐξυγιάνσεως τῶν πόλεων, ἡ βρεφικὴ θνησιμότης τῆς ὑπαιθροῦ ὑπερβαίνει τὴν τῶν πόλεων. Τοῦτο ἄλλωστε καταφαίνεται καὶ ἐκ τῆς κατωτέρω συγκρίσεως:

'Η βρεφικὴ θνησιμότης εἰς τὴν ὑπαιθρὸν καὶ τὰς πόλεις:

	Ρευμανία		Σευηδία	
	1920 - 1929	1930 - 1937	1920 - 1929	1930 - 1937
Ὑπαιθρος	203.0	181.0	59.0	48.9
Πόλεις	190.4	174.0	58.0	40.6

Εἰς ἀμφοτέρας τὰς ὡς ἀνω χώρας καὶ ἀμφοτέρας τὰς περιόδους ἡ βρεφικὴ θνησιμότης τῆς ὑπαιθροῦ ἥτο μεγαλυτέρα τῆς τῶν πόλεων, κατὰ λόγον ὡς 100 : 102 ἕως 120. Ἐὰν συνεπῶς θεωρήσωμεν ὅτι καὶ παρ' ἡμῖν ἡ βρεφικὴ θνησιμότης τῆς ὑπαιθροῦ ὑπερβαίνει τὴν τῶν πόλεων καὶ λάβωμεν ὡς λόγον τῆς διαφορᾶς αὐτῆς ὡς 100 : 105, τότε εὑρίσκομεν τὰς εἰς τὴν στήλην 4 τοῦ πίνακος II τιμὰς τῆς βρεφικῆς θνησιμότητος διὰ τὴν ὑπαιθρὸν ἀπὸ τοῦ 1927 καὶ ἐφεξῆς. Πολλαπλασιάζοντες

δὲ είτα τάς τιμάς ταύτας ἐπὶ τὸν ἀριθμὸν τῶν κατ' ἔτος γεννηθέντων ζώντων εἰς τὴν ὑπαιθρὸν καὶ προσθέτοντες τὸ ἔξαγόμενον τοῦτο εἰς τοὺς θανάτους βρεφῶν τῶν πόλεων εὑρίσκομεν τὸν κατὰ πᾶσαν πιθανότητα περισσότερον πρὸς τὴν πραγματικότητα προσεγγίζοντα ἀριθμὸν θανάτων τῶν βρεφῶν δι' ὅλον τὸ κράτος (στήλη 5). Ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ τούτου ὑπολογίζεται τέλος ἡ βρεφικὴ θνησιμότης τῆς χώρας διὰ τὴν ἐνδεκαετίαν 1927-1937 (στήλη 6). Ἡ οὕτως ὑπολογιζομένη βρεφικὴ θνησιμότης εἶναι ἵσως ἡ περισσότερον προσεγγίζουσα πρὸς τὴν πραγματικότητα, καθόσον συμφωνεῖ τόσον ὡς πρὸς τὸ μέγεθος, ὃσον καὶ ὡς πρὸς τὴν φοράν, πρὸς τὰ εἰς ἄλλας χώρας, τῆς αὐτῆς πρὸς τὴν Ἑλλάδα ἀναπτύξεως τῆς ὑγιεινῆς, παρατηρούμενα.

Σχ. 1.—*Η βρεφικὴ θνησιμότης ἐν Ἑλλάδι, 1921-1937. Κάτω, ἡ παρατηρηθεῖσα, ἀλλὰ σαφῶς ἐσφαλμένη, λόγῳ ἀνεπαρκοῦς καταγραφῆς τῶν κάτω τοῦ ἔτους θανάτων. Άρω, ἡ διορθωθεῖσα ἐπὶ τῇ βάσει τῆς βρεφικῆς θνησιμότητος τῶν πόλεων.*

Η σύγκρισις της ύπολογιζόμενης βρεφικής θυησιμότητος πρὸς τὴν παρατηρηθεῖσαν παρέχει τὴν εὐκαιρίαν πρὸς διαπίστωσιν τοῦ μεγέθους τῆς ἐκάστοτε διαφυγῆς τῆς καταγραφῆς τῶν θανάτων τῶν βρεφῶν, ἡτις κατὰ τὰ πρῶτα συγκρινόμενα ἔτη ὑπερέβαινε τὰ 40% (προσέγγισις κατὰ τὸ 1928, 56,8%). Η καταγραφὴ τῶν θανάτων τῶν βρεφῶν ἀνὰ τὸ κράτος, βαθμηδὸν βελτιουμένη, προσήγγισε κατὰ τὸ 1937 τὰς πραγματικὰς τιμὰς κατὰ ποσοστὸν 97 περίπου τοῖς ἑκατόν.

Αἱ πρὸς τοῦ 1927 τιμαὶ τῆς βρεφικῆς θυησιμότητος τῆς χώρας ὑπελογίσθησαν τῇ βοηθείᾳ λογαριθμικῆς καμπύλης ἐφαρμοσθείσης ἐπὶ τῶν ὡς ἀνω εὑρεθεισῶν τιμῶν τῆς ἐνδεκατίας 1927 - 1937. Η καμπύλη αὕτη ἡτις ἐκφράζει τὴν ροπὴν κατευθύνσεως τῆς μὲ τὴν πάροδον τοῦ χρόνου ἔξελίξεως τῆς παρ' ἡμῖν βρεφικῆς θυησιμότητος, δίδει, ἐπὶ τῇ προϋποθέσει, ὅτι αὕτη θὰ διατηρηθῇ καὶ εἰς τὸ μέλλον ὡς ἐξεδηλώθη κατὰ τὴν περίοδον ταύτην, διὰ τὸ 1940 βρεφικὴν θυησιμότητα ἵσην πρὸς 106%₀₀ καὶ διὰ τὸ 1945, 88%₀₀, θὰ χρειασθῇ δὲ περίοδος μιᾶς ὀλοκλήρου γενεᾶς διὰ νὰ φθάσῃ καὶ ἡ χώρα ἡμῶν τὰς ἐπίπεδα τῶν μᾶλλον προηγμένων ἀπὸ τῆς ἀπόψεως ταύτης χωρῶν.

Η οὕτω διαπιστουμένη διαφυγὴ τῆς καταγραφῆς τῶν θανάτων τῆς βρεφικῆς ἥλικιας καθιστᾷ δῆλον, ὅτι καὶ οἱ δεῖπνοι τῆς γενικῆς παρ' ἡμῖν θυησιμότητος ὑστεροῦν κατὰ ποσοστὸν κυμαινόμενον μεταξὺ 11% (1928) ἕως 0,5% (1937) καὶ συνεπῶς ἡ γενικὴ θυησιμότης παρ' ἡμῖν θὰ ἐπρεπε νὰ διορθωθῇ ὡς ἀκολούθως:

Ἡ γενικὴ θυησιμότης ἐν Ἑλλάδι.

Έτος	Παρατηρηθεῖσα	Διορθωθεῖσα
1927	16,6	18,7
1928	17,0	19,2
1929	18,4	20,3
1930	16,4	17,6
1931	17,8	18,3
1932	18,1	18,7
1933	16,9	17,1
1934	15,1	15,7
1935	14,9	15,3
1936	15,3	15,4
1937	15,2	15,3

τὸν πίνακα I διδομένη σύγκρισις τῆς καθ' ἥλικιαν θυησιμότητος μεταξὺ τῶν διαφόρων χωρῶν τῆς Εὐρώπης φέρει τὴν Ἑλλάδα εἰς τὴν πρῶτην γραμμὴν μὲ τὴν βαρυτέραν θυησιμότητα, καθ' ὅλην σχεδὸν τὴν περίοδον τοῦ ἀνθρωπίνου βίου ἀπὸ τῆς γεννήσεως μέχρι τῆς πλήρους αὐτοῦ ὡριμότητος. Η ἐκ τούτου δὲ προκύπτουσα ζημία εἰς τὴν ἐθνικὴν οἰκονομίαν τοῦ τόπου, διὰ τῆς ὑπερόγκου ταύτης σπατάλης τοῦ πολυτιμο-

Δὲν πρέπει ὅμως νὰ λησμονῆται, ὅτι αἱ ἀνωτέρω ἐπὶ τῆς θυησιμότητος ἐπιτευχθεῖσαι διορθώσεις ἐγένοντο πιθανῶς μονοπλεύρως, καθ' ὅσον μόνον ἡ προφανὴς διαφυγὴ τῶν δηλώσεων τῶν κάτω τοῦ ἔτους θανάτων ἐλήφθη ἐπὶ τοῦ προκειμένου ὑπὲρ ὅψιν, πάντα δὲ τὰ ὑπὸ τῆς Στατιστικῆς Ὑπηρεσίας δημοσιεύμενα ἀλλαστοιχεῖα ἐλήφθησαν ὡς ἀντιπροσωπεύοντα τὴν πραγματικότητα.

Κατόπιν τῆς διορθώσεως ταύτης, ἡ γενικὴ θυησιμότης τῆς χώρας ἡμῶν ἀνέρχεται εἰς ὑψηλότερα τῶν γνωστῶν ἐπίπεδα καὶ ἡ εἰς

τέρου τῶν ἀγαθῶν μιᾶς χώρας, τούτεστι τῆς ζωῆς τῶν νεαρῶν καὶ ὡρίμων κατοίκων αὐτῆς, εἶναι τοῖς πᾶσιν αἰσθητῇ καὶ ἀξίᾳ τῆς ἀμερίστου καὶ ἐνδελεχοῦς προσοχῆς τῆς τε κοινωνίας καὶ τοῦ κράτους.

ΑΙΤΙΑΙ ΘΑΝΑΤΟΥ.

‘Η ἀνάλυσις τῆς θνητικότητος κατὰ αἰτίας θανάτου οὐ μόνον ἱκανοποιεῖ τὴν ἔμφυτον περιέργειαν τοῦ ἀνθρώπου ὅπως γνωρίσῃ τὸν τρόπον καθ’ ὃν θνήσκει οὗτος, ἀλλ’ ἐπὶ πλέον παρέχει πολύτιμον συμβολὴν εἰς τὸν ἀγῶνα, ὃν διεξάγει ἡ κοινωνία διὰ τὸν περιορισμὸν τῶν κατ’ ἔτος προκαλουμένων ὑπὸ τοῦ θανάτου κενῶν μεταξὺ τῶν στελεχῶν αὐτῆς.

Εἶναι γνωστὸν ὅτι μεταξὺ τῶν ἑκατοντάδων αἰτιῶν, αἴτινες προκαλοῦσι τὸν θάνατον, τινὲς τούτων εἶναι ἐντελῶς ἀκαταμάχητοι ὑπὸ τῶν σημερινῶν τῆς ἐπιστήμης ὅπλων, ἄλλαι εἶναι ἔξαιρετικῶς δυσκαταπολέμητοι καὶ ἄλλαι τέλος εἶναι ἔξοχως εὔτρωτοι καὶ ἐπιδεκτικαὶ σημαντικῆς μειώσεως, ἀν μὴ δύλοσχεροῦς ἔξαφανίσεως.

Εἰς τὴν πρώτην ὁμάδαν ὑπάγονται ἀφ’ ἑνὸς μὲν αἱ αἰτίαι αἱ ἀντιπροσωπεύουσαι τὴν φυσικὴν διὰ τοῦ χρόνου φθορὰν τοῦ ὀργανισμοῦ, ὅλικήν, ὡς εἶναι ὁ γεροντικὸς μαρασμός, ἢ ἑνὸς τῶν ζωτικῶν συστημάτων αὐτοῦ, ὡς εἶναι τὰ νοσήματα καρδίας, νεφρῶν, πνεύμονος καὶ τὰ τοῦ νευρικοῦ συστήματος, ἀφ’ ἑτέρου δὲ αἱ ἀναγόμεναι εἰς τὰς ἀποτυχίας τῆς φύσεως εἰς τὸ ἔργον τῆς ἀναπαραγωγῆς, ὡς εἶναι οἱ πρόωροι τοκετοί καὶ αἱ ἐκ γενετῆς διαμαρτίαι ἢ ἀδυναμίαι.

Εἰς τὴν δευτέραν ὁμάδαν περιλαμβάνονται νοσήματα ὡς ὁ καρκίνος, ὁ διαβήτης, τὸ πεπτικὸν ἔλκος, τὰ φρενικὰ νοσήματα, καὶ αἱ αὐτοκτοίαι καὶ ἐν τινι μέτρῳ ἡ πνευμονία καὶ ἡ γρίπη. Πάντα ταῦτα ἀποτελοῦσι σοβαρὰ καὶ διαρκῶς δύγκούμενα προβλήματα ὑγιεινῆς τῆς σημερινῆς κοινωνίας, δὲν εὑρέθη ὅμως εἰσέτι τὸ ἀποτελεσματικὸν κατ’ αὐτῶν φάρμακον. Ἐνταῦθα ὑπάγεται καὶ ἡ φυματίωσις, καίτοι, ἡ διὰ τῆς βελτιώσεως ἄλλων κοινωνικῶν συνθηκῶν ἐπιτυγχανομένη μείωσις τῆς ἐξ αὐτῆς θνητικότητος τείνει νὰ ὑπαγάγῃ ταύτην εἰς τὴν ἀμέσως κατωτέρω τρίτην ὁμάδα.

Εἰς τὴν τρίτην τέλος σειρὰν συγκαταλέγονται νοσήματα ὡς ὁ τυφοειδὴς πυρετός, ἡ ἐλονοσία, οἱ θάνατοι ἐκ λοχείας καὶ τοκετοῦ, ἡ παιδικὴ διάρροια καὶ ἡ ἐντερίτις καὶ τὰ τέσσαρα παιδικὰ λοιμώδη νοσήματα, ἡ ἵλαρά, ὁ κοκκύτης, ἡ δστρακιά καὶ ἡ διφθερίτις.

‘Ο βαθμὸς τοῦ πολιτισμοῦ μιᾶς χώρας κρίνεται ἐνίοτε ἀπὸ τὴν ἀποτελεσματικότητα τῶν μέτρων αὐτῆς εἰς τὴν καταπολέμησιν τῆς θνητικότητος τῆς τρίτης κυρίως ὁμάδος, διότι μόνον αὐτῆς ἡ θνητικότης εἶναι ἐπιδεκτικὴ σοβαρᾶς μειώσεως διὰ τῶν συγχρόνων τῆς ἐπιστήμης μέσων. Διὰ τὸν λόγον τοῦτον ἡ εἰς τὸν πίνακα III διδομένη σύγκρισις τῆς εἰδικῆς διὰ τινα νοσήματα θνητικότητος εἰς τὰς κυριω-

ΠΙΝΑΞ III. Εἰδικὴ δι' αἵτίαν θαράτου υπησιμότης, ἐπὶ 100.000 κατοίκων
εἰς τιμας εὐρωπαϊκὰς χώρας, 1931 - 35.

Τυφοειδής πυρετός	Ἐλενοσία		Γρίππη		Πνευμονία		Φυματ. ἀναπν. σ.		
Ἐλλὰς	Ἐλλὰς	73,7	Ἐλλὰς	83,0	Ρουμανία	365,6	Ρουμανία	195,0	
Ούγγαρια	16,9	Ἴταλία	5,5	Πορτογαλ.	35,0	Ἐλλὰς	214,0	Ούγγαρια	142,7
Πορτογαλ.	15,5	Πορτογαλ.	2,5	Ἴσπανία	31,4	Ἴταλία	188,5	Πορτογαλ.	141,2
Ἴσπανία	14,1	Ρουμανία	2,3	Βέλγιον	30,2	Ἴσπανία	173,5	Ἐλλὰς	121,9
Ἴταλία	12,8	Ἴσπανία	1,4	Ἐλβετία	28,7	Ούγγαρια	161,0	Γαλλία	121,3
Ρουμανία	10,0	Γαλλία	0,4	Γερμανία	26,9	Πορτογαλ.	129,0	Νορβηγία	99,1
Γαλλία	3,6	Βέλγιον	0,1	Ἴταλία	26,2	Βέλγιον	88,0	Ἴσπανία	97,0
Βέλγιον	1,9	Γερμανία	0,1	Ἄγγλια	24,8	Γερμανία	80,8	Σουηδία	94,2
Γερμανία	1,0	Ἄγγλια	0,1	Ὀλλανδία	22,3	Γαλλία	79,3	Ἐλβετία	85,1
Δανία	0,9	Ούγγαρια	0,1	Ρουμανία	18,7	Σουηδία	77,6	Ἴταλία	71,4
Νορβηγία	0,9	Δανία		Δανία	15,4	Ἄγγλια	74,7	Ἄγγλια	64,5
Ἐλβετία	0,8	Ἐλβετία		Γαλλία	14,5	Δανία	73,4	Γερμανία	63,4
Ὀλλανδία	0,8	Ὀλλανδία	0,0	Σουηδία	14,0	Νορβηγία	70,7	Βέλγιον	61,6
Σουηδία	0,8	Νορβηγία		Ούγγαρια	9,1	Ὀλλανδία	69,5	Δανία	47,4
Ἄγγλια	0,5	Σουηδία		Νορβηγία	5,7	Ἐλβετία	68,7	Ὀλλανδία	42,5
Ἐτερ. Φυματιώσ.	Λοχεία - Τοκετός		Διάρρ. - Εντερίτις		Κοκκύτης		Ἐστρακιά		
Ἐλλὰς	29,6	Ρουμανία	16,9	Πορτογαλ.	244,8	Ἐλλὰς	17,7	Ρουμανία	21,8
Πορτογαλ.	27,4	Ἐλλὰς	15,5	Ρουμανία	241,6	Ρουμανία	15,8	Ἐλλὰς	13,7
Ούγγαρια	26,8	Πορτογαλ.	12,3	Ἴσπανία	188,2	Πορτογαλ.	12,2	Ἴταλία	3,2
Ἐλβετία	25,6	Ἴσπανία	10,1	Ἐλλὰς	148,7	Βέλγιον	6,8	Ούγγαρια	2,6
Ἴταλία	24,7	Γερμανία	8,5	Ἴταλία	140,9	Δανία	6,8	Βέλγιον	2,2
Ἴσπανία	24,6	Ούγγαρια	8,2	Ούγγαρια	115,5	Ἄγγλια	6,2	Ἄγγλια	1,9
Νορβηγία	22,0	Βέλγιον	8,1	Βέλγιον	23,7	Ἴταλία	5,6	Γερμανία	1,4
Ρουμανία	21,6	Ἐλβετία	7,1	Γαλλία	22,4	Ἴσπανία	5,3	Δανία	1,3
Σουηδία	20,1	Ἄγγλια	6,8	Γερμανία	17,1	Ὀλλανδία	4,8	Ἴσπανία	1,3
Γαλλία	19,7	Δανία	6,8	Δανία	16,3	Ούγγαρια	4,0	Νορβηγία	0,9
Βέλγιον	18,7	Ἴταλία	6,7	Ἄγγλια	13,3	Γερμανία	3,5	Γαλλία	0,8
Ὀλλανδία	16,8	Ὀλλανδία	6,5	Ὀλλανδία	10,0	Γαλλία	2,9	Σουηδία	0,8
Ἄγγλια	14,2	Σουηδία	4,9	Σουηδία	8,4	Σουηδία	2,9	Ἐλβετία	0,7
Δανία	13,6	Γαλλία	4,4	Ἐλβετία	7,2	Ἐλβετία	2,3	Ὀλλανδία	0,7
Γερμανία	10,4	Νορβηγία	4,2	Νορβηγία	6,9	Νορβηγία	2,3	Πορτογαλ.	0,5
Καρκίνος	Νοσήμ. Κερδίσες	Διαβήτης		Νοσήμ. Ἡπατος	Σύφιλις				
Ἐλβετία	153,5	Ἄγγλια	254,2	Βέλγιον	17,5	Γαλλία	26,0	Πορτογαλ.	14,2
Ἄγγλια	149,9	Ἴσπανία	200,8	Ὀλλανδία	16,5	Πορτογαλ.	19,6	Ρουμανία	6,2
Δανία	143,9	Βέλγιον	200,6	Ἄγγλια	15,0	Ἴσπανία	19,5	Ούγγαρια	4,5
Γερμανία	138,3	Ούγγαρια	175,3	Γερμανία	13,8	Ἴταλία	18,9	Ἴταλία	3,7
Σουηδία	129,5	Σουηδία	174,7	Δανία	13,8	Βέλγιον	18,8	Ἐλβετία	3,5
Νορβηγία	128,0	Ἴταλία	153,5	Ἐλβετία	12,7	Γερμανία	14,5	Ὀλλανδία	3,0
Ὀλλανδία	124,0	Ἐλβετία	151,3	Σουηδία	12,5	Ἐλβετία	13,9	Ἄγγλια	3,0
Ούγγαρια	105,9	Πορτογαλ.	151,1	Γαλλία	9,9	Ούγγαρια	12,2	Γερμανία	2,7
Βέλγιον	105,4	Γαλλία	150,6	Νορβηγία	9,9	Δανία	10,0	Ἴσπανία	2,4
Γαλλία	95,7	Γερμανία	149,6	Ἴταλία	9,5	Ἄγγλια	10,0	Ἐλλὰς	1,9
Ἴταλία	78,6	Δανία	142,7	Ἴσπανία	9,3	Σουηδία	9,6	Δανία	1,4
Ἴσπανία	68,8	Ὀλλανδία	125,0	Ούγγαρια	5,5	Ὀλλανδία	9,0	Νορβηγία	1,4
Ρουμανία	49,9	Ρουμανία	116,5	Πορτογαλ.	5,3	Νορβηγία	7,2	Σουηδία	1,4
Πορτογαλ.	46,3	Νορβηγία	89,3	Ἐλλὰς	2,0	Ἐλλὰς	6,2	Βέλγιον	1,0
Ἐλλὰς	43,3	Ἐλλὰς	70,0	Ρουμανία	1,8	Ρουμανία	5,4	Γαλλία	0,8

τέρας εύρωπαικάς χώρας, κατά τὴν πενταετίαν 1931-1935, ἀποβαίνει ἐκτάκτως διδακτική καὶ ἐνδιαφέρουσσα.

Τὸ ἀποτέλεσμα τῆς συγκρίσεως ταύτης εἴναι συντριπτικὸν διὰ τὴν χώραν ἡμῶν. Ἡ Ἑλλὰς προηγεῖται καὶ τῶν 15 συγκρινομένων χωρῶν εἰς ὅλα σχεδὸν τὰ νοσήματα, ἀτινα, ὡς κατ' ἔξοχὴν προληπτὰ ὑπὸ τῶν σημεριῶν τῆς ἐπιστήμης μέσων, θεωροῦνται ὡς κριτήρια τοῦ πολιτισμοῦ ἐκάστης χώρας. Οὕτω εἰς τὸν τυφοειδῆ πυρετὸν ἡ Ἑλλὰς ἔρχεται πρώτη μὲ 18,7 θανάτους ἐπὶ 100.000 κατοίκων, καθ' ὃν χρόνον τὰ ἀγγλο-σαξωνικὰ καὶ σκανδιναυικὰ κράτη ἔχουσιν ἀντίστοιχον θυησιμότητα κατωτέρων τῆς μονάδος.

Εἰς τὴν ἑλονοσίαν ἐπίσης, ἡ Ἑλλὰς κατέχει τὴν χειρίστην θέσιν μὲ 73,7 θανάτους, καθ' ὃν χρόνον ἡ ἀμέσως μετὰ ταύτην ἔρχομένη Ἰταλία ἔχει θυησιμότητα μόλις 5,5, τὰ καλύτερον δὲ ἀπὸ ἀπόψεως ὑγιεινῆς ὡργανωμένα κράτη ἔχουσι πρὸ πολλοῦ ἔξαφανίσει τὴν νόσον ταύτην.

Εἰς τὴν γρίπην ἐπίσης ἡ Ἑλλὰς ἔρχεται παραδόξως πρώτη ὅλων τῶν χωρῶν καὶ μὲ σημαντικήν, πλέον τοῦ διπλασίου, ὑπεροχὴν τῆς ἀμέσως μετ' αὐτὴν ἔρχομένης Πορτογαλίας, ὡς ἐὰν ἡ ἐπιδημικὴ αὔτη νόσος εἴχεν ιδιαιτέρων τινὰ προτίμησιν πρὸς τοὺς κατοίκους τῆς χώρας ἡμῶν. Τὸ αὐτὸ περίπου παρατηρεῖται καὶ εἰς τὴν πνευμονίαν. Καὶ ἀν μὲν αἱ πολλαὶ πνευμονίαι δύνανται νὰ δικαιολογηθῶσι λόγῳ τῆς παρ' ἡμῖν ἐνδημικότητος τῆς ἑλονοσίας, οἱ τῆς γρίπης τούναντίον δὲν δύνανται ἡ νὰ ὀφείλωνται εἰς πεπλανημένην διάγνωσιν, καθ' ὅσον ἐπικρατεῖ ἡ γνώμη, ὅτι ὅπισθεν τῆς διαγνώσεως «γρίπη» κρύπτεται πολλάκις ἡ φυματίωσις τῶν πνευμόνων. "Αν δὲ τοῦτο ἔχεται ὑποστάσεως, τότε ἡ τετάρτη θέσις ἡν ἡ χώρα ἡμῶν κατέχει εἰς τὴν ἐκ φυματιώσεως τῶν πνευμόνων θυησιμότητα, ἵσως δὲν εἴναι ἡ πραγματική, ἀλλ' ἔτερα θέσις ὑψηλότερον ταύτης. Τοῦτο ἀλλωστε συνάγεται καὶ ἀπὸ τὴν κατάταξιν τῆς φυματιώσεως ἐτέρων μορφῶν, ὅπου ἡ Ἑλλὰς καταλαμβάνει ἐπίσης τὴν πρώτην θέσιν.

Εἰς τὸν θανάτους τῶν μητέρων συνεπείᾳ λοχείας ἡ τοκετοῦ, οἱ περισσότεροι τῶν δόποίων ὀφείλονται ὡς γνωστὸν εἰς τὰς ἐπιλοχείους λοιμώξεις, ἡ Ἑλλὰς ἔρχεται δευτέρα εἰς τὴν σειράν, εὐθὺς μετὰ τὴν Ρουμανίαν.

Εἰς τὴν διάρροιαν καὶ ἐντερίτιδα, ἥτις ἀφορᾷ κυρίως τὴν βρεφικὴν ἡλικίαν, ἡ Ἑλλὰς ἔρχεται τετάρτη κατὰ σειράν. 'Αλλ' ἀν ληφθῇ ὑπ' ὄψιν ἡ σχετικῶς ἐλλιπής δήλωσις τῶν θανάτων τῆς βρεφικῆς ἡλικίας, ὡς ἐλέχθη καὶ ἀνωτέρω, εἴναι πιθανὸν ὅτι καὶ ἐνταῦθα ἡ θυησιμότης εἴναι μεγαλυτέρα τῆς εὐρεθείσης.

Ἡ θυησιμότης ἐκ κοκκύτου καὶ δστρακιᾶς εἴναι λίαν ὑψηλὴ παρ' ἡμῖν ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν τῆς Ἰλαρᾶς καὶ διφθερίτιδος, ὅπου ἡ χώρα ἡμῶν καταλαμβάνει μίαν ἐνδιάμεσον θέσιν.

Ἐξετάζοντες νῦν τὴν θνησιμότητα ἐκ τῶν αἰτιῶν τῆς πρώτης καὶ δευτέρας ὁμάδος, διαπιστοῦμεν διάφορον τῆς προηγουμένης κατάστασιν. Εἰς τὴν ἐκ καρκίνου π.χ. θνησιμότητα, ἡ Ἑλλὰς ἔρχεται τελευταία ὅλων τῶν συγκρινομένων εὐρωπαϊκῶν χωρῶν. Τοῦτ' αὐτὸν παρατηρεῖται καὶ εἰς τὴν ἐκ καρδιοπαθειῶν θνησιμότητα.

Εἰς τὸν διαβήτην καὶ τὰ νοσήματα τοῦ ἥπατος ἡ Ἑλλὰς εἶναι προτελευταία εἰς τὴν σειράν, εἰς δὲ τὴν σύφιλιν κατέχει μίαν ἀπὸ τὰς τελευταίας.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Ἄπο τὴν μελέτην τῆς παρατάξεως ταύτης τῶν εὐρωπαϊκῶν κρατῶν, ἀναλόγως τοῦ μεγέθους τῆς εἰς τὰς διαφόρους ἡλικίας καὶ ἐκ τῶν διαφόρων νοσημάτων θνησιμότητος, προκύπτουσιν ἐνδιαφέροντα συμπεράσματα, δυνάμενα νὰ ληφθῶσι σοβαρῶς ὅπ' ὅψιν εἰς τὴν ὁργάνωσιν καὶ τὰς κατευθύνσεις τῆς ὑγειονομικῆς ἡμῶν πολιτικῆς.

Πρῶτον: Ἡ χειρίστη θέσις ἡνὶς ἡ χώρα ἡμῶν κατέχει ὅσον ἀφορᾷ τὴν θνησιμότητα ἐκ τυφοειδῶν πυρετοῦ, ἑλοοσίας καὶ φυματιώσεως, ἐπιβάλλει ἡμῖν τὴν εἰς τὸ ἔπαχρον ἔντασιν τοῦ ἀγῶνος κατὰ τῶν ἀνωτέρω νοσημάτων. Ἡ ταχεῖα μείωσις τῆς ἐξ αὐτῶν θνησιμότητος πρέπει νὰ θεωρήσῃται ζήτημα τιμῆς διὰ τὴν χώραν ἡμῶν, δεδομένου ὅτι ἡ ἐπιστήμη διαθέτει σήμερον ἀποδειγμένως ἀποτελεσματικὰ μέσα διὰ τὴν καταπολέμησιν τῶν κοινωνικῶν τούτων μαστίγων καὶ διότι ὅλαις αἱ ἄλλαι εὐρωπαϊκαὶ χώραι εὑρίσκονται εἰς καλυτέραν τῆς Ἑλλάδος θέσιν. Ἡ μείωσις ἀλλωστε τῆς ἐκ τῶν νοσημάτων τούτων θνησιμότητος θὰ ἐπιφέρῃ ἀσφαλῶς καὶ τὴν πτῶσιν τῆς ἐκ γρίπης καὶ πνευμονίας θνησιμότητος ἡ ὁποία εἶναι ἔξαιρετικῶς ὑψηλὴ εἰς τὴν χώραν ἡμῶν.

Δεύτερον: Ἡ σχετικῶς ὑψηλὴ θνησιμότης τῶν μητέρων ἐκ νοσημάτων λοχείας ἢ τοκετοῦ ὁπός καὶ ἡ τῶν βρεφῶν καὶ νηπίων ἐκ διαρροίας καὶ ἐντερίτιδος, κοκκύτου, δστρακιᾶς, ἵλαρᾶς καὶ τῶν συμπαρομαρτούντων αὐτοῖς βρογχοπνευμονίας καὶ νεφρίτιδος, ἐπιβάλλει ἡμῖν τὴν λῆψιν μέτρων διὰ τὴν ἐπέκτασιν τῆς προστασίας τῆς μητρότητος καὶ τῆς παιδικῆς ἡλικίας, μέχρι καὶ τῶν ἀπωτέρων κατωκημένων σημείων τῆς χώρας. Ἡ εἰς τὴν ὑγειονομικὴν ὑπηρεσίαν εἰσόδος τῆς γυναικὸς ὡς ἐπισκεπτρίας ἀδελφῆς ἢ ἐπιστήμονος μαίας, καὶ ὁ πολλαπλασιασμὸς τῶν ἀστικῶν καὶ ἀγροτικῶν ὑγειονομικῶν κέντρων τῆς χώρας ἡμῶν πρόκειται νὰ συμβάλωσιν ἀποτελεσματικῶς εἰς τὴν μείωσιν τῆς σημερινῆς ὑψηλῆς θνησιμότητος καὶ εἰς τὴν διαμόρφωσιν καλυτέρας καὶ πλέον ὑγιοῦς κοινωνίας τῆς αὔριον· καὶ

Τρίτον: Πρέπει νὰ ἐνισχυθῶσιν αἱ προσπάθειαι τῆς Γενικῆς Στατιστικῆς[°] Υπηρεσίας τοῦ Κράτους πρὸς ἐπίτευξιν πληρεστέρας καταγραφῆς τῶν δημογραφικῶν φαινομένων τοῦ πληθυσμοῦ, καὶ νὰ γίνεται δέουσα προπαγάδα μεταξὺ τοῦ ιατρικοῦ κόσμου τῆς χώρας διὰ τὴν ἐπιμελημένην καὶ ἀκριβῆ δήλωσιν τῶν αἰτιῶν θανάτου,

δεδομένου ὅτι καὶ ἐπὶ τοῦ σημείου τούτου ἡ χώρα ἡμῶν εὑρίσκεται εἰς μίαν τῶν χειρίστων θέσεων, μὲ 8.000 ἕως 10.000 θανάτους ἐτησίως, ὀφειλομένους εἰς νοσήματα ἄγνωστα ἢ ἀτελῶς ὑπὸ τῶν ιατρῶν δριζόμενα.

Ταῦτα φαίνεται νὰ είναι τὰ κατ' ἔξοχὴν ἀσθενῆ σημεῖα τοῦ παρ' ἡμῖν προβλήματος τῆς θνητιμότητος.

RÉSUMÉ

La mortalité générale en Grèce compte parmi les plus élevées de la plupart des pays d'Europe. La mortalité spécifique comparée par âge dans quinze pays européens (tabl. I) classe la Grèce au premier rang pour toute la durée de la vie, entre la 2e et la 45e année, exception faite de la première année pour laquelle, chose curieuse, la mortalité infantile est plus faible à celle qu'on s'attendrait à trouver.

Cette constatation nous fait soupçonner que l'enregistrement des décès au-dessous d'un an est défectueux. Afin d'y voir clair, nous avons étudié séparément la mortalité infantile dans les villes et dans la campagne. Cette analyse nous permit de reconnaître que, tandis que la mortalité infantile des villes correspond bien, au point de vue du niveau et de la tendance, à la réalité présumée, celle de la campagne est, au contraire, nettement plus basse. Nous voyons, par conséquent, que, surtout en ce qui concerne les années antérieures à 1930, l'enregistrement des décès au-dessous d'un an dans la campagne était effectué insuffisamment. Pour la première année de la période en comparaison (1927) le nombre des décès échappant de la sorte aux services de l'état-civil s'élevait environ à 40 %. Au fur et à mesure que les années s'écoulaient, l'enregistrement de ces décès s'améliorait de façon constante et, pour la dernière année en comparaison (1937), il s'est rapproché de la réalité à 97 % environ (tabl. II, fig. I).

Cette mortalité élevée des 45 premières années de la vie humaine en Grèce, tient surtout, ainsi qu'il résulte du tabl. III, à la mortalité considérable des maladies infectieuses, ainsi qu'aux autres causes de mort que l'on est à même de prévenir plus ou moins à l'heure actuelle. Ainsi, par exemple, la mortalité de la fièvre typhoïde, du paludisme, de la tuberculose, de la grippe, de la pneumonie, de l'infection puerpérale, et celle de la première enfance consécutive aux troubles gastro-intestinaux est la plus élevée des quinze pays en étude. Au contraire, la mortalité des maladies d'usure de l'organisme humain (sénilité), et celle des autres affections chroniques de l'âge avancé (cancer, diabète etc.), se situe, en Grèce, à des niveaux très bas.

Les indications découlant de cette étude, en ce qui concerne les caractéristiques de la mortalité en Grèce, sont à plusieurs égards intéressantes et méritent d'être prises sérieusement en considération.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Στατιστική τῶν αἰτιῶν θανάτου ἐν Ἑλλάδι.
 2. Annuaire Statistique de la Société des Nations. 1936/37.
 3. ΑΛΙΒΙΖΑΤΟΥ ΓΕΡ.—Ο σκοπὸς τῆς διδασκαλίας τῆς Ὑγιεινῆς ἐν τοῖς Πανεπιστημίοις, *Πρακτ. Ιατρός*, Ἀπρ. 1933.
 4. ΔΟΝΤΑ Σ.Π.—Ἡ διατροφὴ τοῦ πληθυσμοῦ καὶ ἡ θνητότης ἐν Ἑλλάδι, *Πρακτ. Ακαδημ.* Ἀθηνῶν, 1937.
 5. ΧΑΤΖΗΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΓΡ.—Ἡ βρεφικὴ θνησιμότης ἐν Ἀθήναις, *Ασκληπιός*, Δεκ. 1935.
 6. ΑΒΕΡΩΦ Ε.Υ.—Συμβολὴ εἰς τὴν μελέτην τοῦ πληθυσμιακοῦ προβλήματος τῆς Ἑλλάδος, *Αθῆναι* 1939.
 7. ΒΑΛΑΩΡΑ ΒΑΣ.—Ἡ ἐποχιακὴ διακύμανσις τῆς θνησιμότητος, *Αρχεῖα Ὑγιεινῆς*, Νοέμ. 1937
 8. ΒΑΛΑΩΡΑ ΒΑΣ.—Ἐλληνικοὶ πίνακες ἐπιβιώσεως, *Πραγμ. Ακαδημίας* Ἀθηνῶν, τόμ. Z, ἀρ. 4, 1939.
-